

Mimarlar Odası Kayseri Şubesi Mimarlık Kùltür Dergisi

TOL

DENETİM

N. Esin / F. Oğuz / C. Gökçe

DENEYİM

F. Göksu / B. Binat / K. Demir
M. Aksu, U. İyigün / Z. Dandin
N. Urfalıoğlu / H. Mahiroğlu

B. Tuna / H. Töle / A. Parten
K. Açıkgoz / C. Kocalar

yıl:11 sayı:11 bahar2013

**"BOĞUCU KÜLTÜR (JEAN
DUBUFFET'YE GÖNDERMEYLE)"
VIDEO SERGİSİ ÜZERİNE
GECİKMİŞ BİR YAZI**

Harun Töle

Bir sergi yazısının gecikmesi için birçok neden olabilir. Ancak sergi yazısının gecikme nedenleri ile serginin içeriğinin uyuşması nadir denk gelecek bir durum olsa gerektir.

Serginin gerçekleştiği tarihlerde iyice hareketlenmiş olan İstanbul kültür ve sanat etkinlikleri, çevrede olan gelişmelerin dikkatten kaçmasına neden olmuştur dersek, İstanbul'un merkez oluşu, artan sergilerin hızına yetişilememesi, açılan yeni sergi mekânları, galeriler ile sergi sponsorları ve müzayedeler üzerinden sanat ve sermaye ilişkisi tartışmaları üzerine yapılan tartışmaların çağrışımları, bizim tam da bahsini edeceğimiz serginin isim babası olan Jean Dubuffet'in "Boğucu Kültür" metni ile bağlantı kurmamızı sağlamaktadır.

Küratörlüğünü Fırat Arapoğlu'nun yaptığı "Boğucu Kültür (Jean Dubuffet'ye Göndermeyle)" başlıklı video ve performanslardan oluşan sergi, 17 Eylül 2011 tarihinde, IV. Uluslararası Kervansaray Buluşması (10-27 Eylül 2011) kapsamında, Malatya Silahtar Mustafa Paşa Kervansaray'ında açıldı.

Battalgazi (Eski Malatya) ilçesindeki etkinlikte Yeni Anıt, Serdar Yılmaz, Gülçin Aksoy, Mehmet Ali Boran, Mehmet Çeper, İtir Demir, İnsel İnal, Saliha Kasap, Ali İbrahim Öcal, Mehmet Ögüt, Suat Ögüt, Hülya Özdemir, Çağrı Saray ve Fatih Tan çalışmaları ile yer aldı.

Etkinlik kapsamında; ayrıca, moderatörlüğünü Fırat Arapoğlu'nun yaptığı ve Erden Kosova ve Derya Yücel'in konuşmacı olarak katıldığı; "Dubuffet'nin boğucu kültür tespitinden hareketle günümüz sanatının sunduğu yapı ve/veya form nasıl açılabilir?" konulu bir panel düzenlendi.

"Toplumun egemen maddi gücü olan sınıf, aynı zamanda entelektüel gücüdür. Maddi üretim araçlarını elinde bulunduran sınıf, aynı zamanda zihinsel üretim araçlarının denetimine de sahiptir" şeklinde Dubuffet'nin alıntılıdığı önermeden hareketle; geçmişin ve bugünün ürünlerine değer veren, onları ko-

ruma altına alan ve yayan ve bunu "kültür mirası" olarak imleyerek, seçkin bir konuma yükselten kültürel kodlanmalar nasıl deşifre edilebilir? Yukarıda bahsedilen kültürün tepeden dayatmacı tutumu nasıl tersyüz edilerek, ilişkiselliğe dayalı, iletişime dayalı bir kültürel-sanatsal tasarım sunulabilir? Ekseni bu şekilde tasarlanan bir etkinliğin (sergi, panel, sempozyum vb.) sonuçları, kültüre dair sanatçının, küratörün, kurumların ve hepsinden önemlisi sanatı alımlayan kitlelerin bakış açısına dair önemli ipuçları sunacaktır." şeklinde belirtilen serginin amacı, eleştirel bakışın en önemli araçlarından olan video sanatı ve performans sanatı ile doğru araçları bulmuş gözükmektedir.

Ali İbrahim Öcal sergide, "No Matter What, Our Voice Will Set Off On This Way" isimli videosu ile yer aldı. Öcal, daha önceki videolarında kullanmış olduğu ulus devlet eleştirisi yerine, bu kez "yol" ve "yolda olmak" üzerinden hayatı ve hayatın düz ilerlememesi, tersine çok yönlü "oluş"u, hatta giderek yönsüzlüğü üzerine inşa ediyor videosunu. Burada ister kişisel ister toplumsal olarak, "yol", "yön", "ilerleme", "son", "bitiş", "başlangıç", "kaos", "zaman", "doğa", "hayat", hatta belki de dünyanın oluşumu ve sonu fikirleri tartışılıyor diyebiliriz.

Burada izlediğimiz doğa üzerinden Fatih Tan'ın "Untitled" videosuna geçiş yapabiliriz. Elinde ipe bağlı büyük bir taş ile intihar edecek bir deniz/göl arayan kişinin/sanatçının, çevresinde herhangi bir su birikintisi bile bulamaması, bizlere çevre sorunlarını düşündürmektedir. İster varoluşsal düzlemde bir özgürlük olarak, isterse Durkheim sosyolojisindeki gibi toplumsal nedenle olsun, artık intiharı seçenlerin bunu gerçekleştirecekleri yöntemler içerisinde uzun bir gelecekte bu yöntem bir seçenek olmayacaktır. Bu yönüyle de bireysel seçim toplumsal bir etken nedeniyle değişime uğramış görünmektedir.

Doğa ve çevre ile ilişkilendirilebilecek bu videoların "kent", "kentleşme"yi ve buradan hareketle bireyi ele alan videoları ele alabiliriz. Çağrı Saray, "Rezonsans" adlı videosunu şu şekilde anlatmaktadır; "Geride bıraktığı hayatı ve Kayıp Oda'yla birlikte sırta kadem basan tüm geçmiş artık çok uzaklarda... Her ne kadar öfkesini tek bir kişiye odaklamış olsa da, karşı-

ğup büyüdüğü, 'ev' dediği yer ve bir bayrak... ADAM, kaderini yazmak üzere şehrin tepesindeki yerini almış durumda. Sabahın ilk ışıklarıyla başlayan bu bekleyiş, şehri aniden saran sesle geri dönüşü olmayan bir ritüele dönüşüyor. Ses tüm evlerin duvarlarına, çatılarına, antenlerine çarpıyor. Tüm şehir bu rezonansa direnç gösteriyor. Yakında hiçbir şey eskisi gibi olmayacak."

Ferhat Satıcı ise; "İleri Sürüş Teknikleri" isimli videosunda, kentte güvenli bir yolculuk yapmak için uyulması gereken kuralların öğretildiği ileri sürüş teknikleri kursları/TV programlarını ironik bir şekilde yapı bozumuna uğratarak kentte direnerek varolmanın yöntemlerini ve inceliklerini anlatmaktadır.

Mehmet Ali Boran'ın, "Silent Scream" isimli videosu, ülkede yaşanan birçok olayın bireyler üzerindeki yarattığı tedirginlik halini ve bunun dayanılmaz hale gelişi sonucunda meydana gelen çılgınlığın sessizliğindeki derin acıyı ve bu sessizliğin nasıl kitlesellik barındırdığını hissettirmektedir.

Suat Ögüt, "The Whole World Realized" videosunda, afiş asmayı duvarlar ya da panolardan alıp trafiğin akış halinde olduğu ana caddelere yöneltiyor. Hazır nesne olarak küresel bir fast-food zincirinin ürün afişi ile yerel bir besin üreticisinin obezite ile ilgili afişi caddeye yapıştırılıp aralarındaki ilişkisellik görünür kılınmaya çalışılırken, öte yandan görüntülerin izleme kameraları (ya da Mobese'ler ile) görüntüleri şeklinde düzenlenmesi, "eylem"i takip edilmesi üzerinden bu izlemenin öznesine bir mesaj verilmek istendiğini düşündürmektedir.

İnsel İnal ise, sanatçı ve sanatçı kimliği üzerine yapmış olduğu performansların devamı olarak görülebilecek olan, Edirne, Kırkpınar'da çektiği bir video ile sergiye katılmıştır. Sanatçı kimliğiyle kispet giyerek meydana bir güreşçi ile güreşen ve bu performansını videoda kurgulayan İnal, "Love Me Tender" isimli videosunda, bir tür Batılı olan sanatçı/sanatçı kavramını, Doğu'ya ait olan güreş etkinliğinde karşı karşıya getirmektedir. Sanatçının alter-egosunu olarak görülebilecek olan maskülen güreşçi ile girişmiş olduğu "güreş", sanatçının kendi benliğindeki çatışma yanında uzun zamandır süren toplumsal bir Batı-Doğu çatışması üzerinden toplumun modernizasyonunu olarak

Sergi, boğucu kültürün tüm özelliklerinin yaşandığı ve tartışıldığı İstanbul merkezinin dışında gerçekleştirilmesiyle, "ön plana çıkmışların" ya da "ön plana çıkarılmışların" dışındaki alanlara yönelmenin bir seçeneği olarak değerlendirilmesi gerektiğini hatırlatmak-

tadır. Bu durum, kurulması istenilen ilişkiler ve diyaloglarla yeni sergileri/etkinlikleri beraberinde getirerek, "kültür" dışında kalmış, ön plana çıkarılmamış sanatçıların da görünür kılınıp, eleştirinin, sorgulamanın, tartışmanın artarak, etkili olmasını sağlayabilecektir. **TOL**

